

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Mattilsynet

Dato: 31.08.2022
Deres ref: 2022/116472

NIBIO
Postboks 115, 1431 Ås
Tlf: 406 04 100
post@nibio.no
nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Høringsuttalelse – grenseverdier for radioaktiv forurensning i næringsmidler og fôr ved atomhendelse

Det vises til Mattilsynets forslag til "overordnet beredskapsforskrift" om blant annet høyeste midlertidige grenseverdier for radioaktiv forurensning i næringsmidler og fôr til omsetning, som kan gjøres gjeldende etter en eventuell atomhendelse, sendt på høring 24.06.2022.

NIBIO inngår som rådgiver for Kriseutvalget for atomberedskap, og kommenterer på høringen ut fra vårt ståsted som en nasjonalt ledende FoU virksomhet innen mat- og planteproduksjon, herunder med ansvar for å ivareta nasjonal faglig beredskap knyttet til matsikkerhet.

Saksbehandler i NIBIO har vært Erik J. Joner, Div. Miljø og naturressurser, Avd. Bioressurser og kretsløpsteknologi.

Særskilt behov for nasjonalt regelverk

Mattilsynet omtaler i høringen behovet som Norge vil ha for særskilt regelverk, ut over EUs regelverk, og i påvente av eventuelle felles tiltak i EØS, ved en eventuell atomhendelse.

NIBIO stiller seg bak Mattilsynets innledende og overordnede vurderinger av nytten av en beredskapsforskrift som angir grenseverdier. Ut over internasjonal beredskap for større hendelser, anser NIBIO det som nyttig å adressere risikoen fra lokale hendelser fra mobile kilder langs kysten. Den betydelige grovfôrproduksjonen og bruken av utmarksbeite i norsk landbruk, for å støtte opp om økt selvforsyning av fôr og mat i Norge, utgjør også et grunnlag for et særskilt norsk regelverk. Regelverket vil kunne bidra til å skape trygghet og forutsigbarhet for forbrukere og næring, og vil ved en eventuell hendelse kunne bidra som grunnlag for egnede tiltak i næringen.

NIBIO

Høringsbrevet er gjennomarbeidet og forklarer på en god måte hensikten med forskriften. Det er behov for et regelverk som tilsvarer EUs regelverk for radioaktiv forurensning i mat og fôr (rådsforordningen Euratom), da slikt regelverk ikke inngår i EØS-regelverkene. Unngåelse av handelshindringer i EU/EØS ved en framtidig atomhendelse er også en relevant begrunnelse. Per i dag har Norge kun grenseverdier for cesium (Cs) i mat og drikkevann (ingen grenseverdier for andre isotoper i mat og drikkevann), og ingen grenseverdier for noen isotoper for dyrefôr.

Forskriftsutkastene

Forslaget til overordnet forskrift gir Mattilsynet myndighet til å fastsette nødvendige forskrifter knyttet til konkrete hendelser. NIBIO anser en slik definert fullmakt i tråd med Matlovens bestemmelser og gjeldende regelverk for andre akutte hendelser i landbruket som vil kunne påvirke menneskers helse, eksempelvis ved dyresykdommer, som hensiktsmessig.

NIBO har ingen overordnede innspill til Mattilsynets grove skisse til håndteringsforskrift, som vil måtte være mere dynamisk og tilpasset lokale behov.

Forskriftsutkastene inneholder avsnitt om regelverksstruktur, myndighetsfordeling, grenseverdier og begrepsbruk som er i tråd med EUs rådsforordning (Euratom). Grenseverdiene foreslås like som i EU, vil være i tråd med VKM sin risikovurdering fra 2017, og støttes av NIBIO.

Forslaget, og bruk av et «håndteringsforskrift», innebærer at regler kan innføres uten noen forutgående høring. Dette er hensiktsmessig og sikrer en rask implementering og mulighet for Mattilsynet til å revurdere, endre og eventuelt oppheve de midlertidige forskriftene.

Utkastet til «håndteringsforskrift» inneholder en paragraf (§4) med to alternativer til tekst: Dette gjelder grenseverdier for dyrefôr og «Mindre viktige næringsmidler» (typisk tilsetningsstoffer og ingredienser som utgjør en svært liten andel av et produkt, f.eks. krydder, gjær og vitaminer). Her kopierer Alternativ 1 EUs grenseverdier, mens Alternativ 2 krever at det tas inn en egen tabell med gjennomgående lavere grenseverdier for slike produkter og knytter disse til en spesifikk atomhendelse. I Alternativ 1 virker listen og nivåene for «Mindre viktige næringsmidler» gjennomarbeidet og tilforlateglig. Listen for (kommersielt omsatt) dyrefôr er derimot begrenset til tre typer fôr (svin, fjørfe/lam/kalver og «Andre»), og omfatter kun cesiumisotoper. Her kan det innvendes at strontium ikke er tatt med, og at opptak og overføring av Sr til melk er langt større enn for Cs. Det bør nok vurderes om ikke Sr bør inn på denne listen (vedlegg 3) dersom Alternativ 1 velges. Valg av Alternativ 1 er arbeidsbesparende og gunstig mht. harmonisering, og det er så vidt vi kan se ingen opplagte grunner til å endre verdiene som er brukt her for «Mindre viktige næringsmidler». Inkludering i Vedlegg 3 av en øvre grense for Sr-90 for fôr til melkekyr og -geiter på f.eks. 1250 Bq/kg bør vurderes.

NIBIO

NIBIO har med grunnlag i sin brede kompetanse og oppgaver innen mat-, fôrproduksjon og miljøforskning, et godt grunnlag for også å bidra med å fastsette grenseverdier i en eventuell håndteringsforskrift og øvrige tiltak ved konkrete hendelser. Vi legger til grunn at vi som rådgiver for Kriseutvalget for atomberedskap vil bli involvert i et slikt arbeid.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke
Forskningsdirektør